

en adellijke
toen het
zeer nabij
knecht ge-
rengen. De
tocht door
en omdat
geplunderd
spoor om-

ringen aan
hij kan ze
over.
lig een ge-
beginnselen
een bruik-
en kan. Hij
nde leere
te kennen.
en ziet in
ers, in hun

grooteren
leesterstuk
rijn. maakt
len zooveel
van geheel
ze verhoor-
de gilden-
en zoo zijn

tamer in de
ingetrokken
weten, wie
en tijd der
risprudentie
igaur vindt
godsdienst-
altijd heer-

eel hij toch
deelen van
weverij van
skramer in
s-straks de
j aan Barto
nering van
opvolger is)

st beste van
n grondslag
ndelen wil:
zijn verwik-
haar recht
opvattingen
het wettige
den 17den
n gebochel-
handlanger
en de zijnen
oderliggende
genover het
te regeering,
even aan de
rij afkeerig
uist daarom

lies tot een
waarbij hij
heeft weten

“opsommin-
Maar al kan
meent, a a n-
ten opnieuw
ij mag niet
ci en psycho-
c zorgt, dat zij
r staat, om te
orde komen,
te haar eigen
oor ertoe nel-
eefst zij voorts
traagheid en
t zoo gewoon
inees gaat —
lers nog al bij
en en te „ver-
nalyse hebben
, die men aan
bruk uitkwam
doral-medicin
de zielzorger
krijgt met be-
erk) toen was
sultaten „der“
vrijwel buiten
boek — neemt
tutis canonief
verwacht dan
tje en tochtje
gedrukt zien
schen psycho-
brift herhaal-
s dan telkens
ge gebruiken
ontleden en te
n de psycho-
haar grond-
nee-zielzorger

te houden en zoo aan zijn beschrijvingen een ver-
halend karakter heeft gegeven.

De verdere afwikkeling der historie, de ont-
knooping van 't geheim van Barto's geboorte, is erg
roman-achtig en daarom minder bevredigend. Bij
het schaatsenrijden redt Barto twee jonge dames,
die door het ijs gezakt zijn. Met dezen wordt hij
naar het deftige huis vervoerd, waar ze wonen,
en dat blijkt dan het huis van Barto's grootmoeder
te zijn en een van de meisjes is zijn eigen zuster,
die door Brechte, de oude meid van het kasteel
in 't Limburgsche, naar grootmoeder is gebracht,
toen het vernielend oorlogsgeweld het gezin uit
elkaar rukte. Brechte, die Barto verpleegt, als hij
in het huis van zijn grootmoeder te bed ligt, her-
kent hem aan het munstuk, dat ze hem zelf heeft
omgehangen. De weergevonden kleinzoon wordt dan
de echtgenoot van het andere meisje, dat hij redde
en komt weer in het bezit van zijn vaderlijk goed.

De toevalligheden, die tot deze gelukkige uitkomst
de onmisbare schakels zijn, doen dit slot op een
heel wat lager plan staan, dan het middendeel van
't verhaal. Maar de compositie van het geheel, die
nu eenmaal op een te ontsluiten geheim rustte,
eische misschien zulk een ontkenning en in een
boek, dat een verhaal wil zijn en dus een intrigue
bevatten moet, is ze ook niet misplaatst. De his-
torie van Barto's afkomst en haar opheldering
brengt wel de spanning, het boeiende in het verhaal,
die noodig zijn, om de belangstelling der lezers
gaande te houden.

Maar de hoofdzak, dat althans, waarop de
waardering gegrond is, die we voor dit boek kun-
nen uitspreken, is de teekening van het Leidsche
leven: 't maakt, wanneer men het beschouwt als
verhaal, den indruk van decoratief, omkleeding,
maar er is zooveel aandacht aan besteed, dat het
uitkomt als een der voorname elementen en de
ondertitel wijst uit, dat de Schrijver dat ook heeft
bedoeld. In dit middendeel komt trouwens ook
het christelijk karakter van het boek ten volle naar
voren en ligt alleen de beteekenis, als historisch
verhaal. En de wijze van vertellen is zoo, dat de
jaachtige lezer het niet zal overslaan. We kunnen
daarom ook van dit boek zeggen, dat het is een
goede bijdrage tot de christelijke volkslectuur, waard
om in breeden kring gelezen te worden.

C. T.

OPVOEDING EN ONDERWIJS.

Het Gary-systeem.

Menige groeiende stad stelt aan de besturen van
Schoolvereenigingen en aan het Stadsbestuur moei-
lijke eischen in betrekking tot voldoende school-
ruimte. Wanneer zich daar dan nog bij voertooit
het verschijnsel, dat de scholen van het centrum
outvolkt worden en die van de buitenwijken tel-
kens meer ruimte te kort komen, dan hebben we
daarmee een voor vele steden lastige kwestie aan-
gevoerd.

Natuurlijk hebben deze vragen zich ook elders
voorgedaan. Met name in de snel opgekomen steden
van Amerika heeft de superintendent of education,
wij zullen nu maar zeggen de wethouder van onder-
wijs, voor moeilijke vragen gestaan. In de stad
Gary in den staat Indiana heeft toen de heer W.
A. Wirt een stelsel bedacht, waarbij hij bij een
zitplaatsruimte voor 800 kinderen 1600 kon bergen.

zelf. Werkelijk, de loop der dingen is verrassend snel.

Wat voorts het eerst genoemde betreft, de praktische
aanraking tusschen zielzorg en psycho-analyse, — er zijn
werkelijk heel wat stellingen van de psycho-analytische
school, die rechtstreeks den zielzorger aangaan. Onder
herinnering aan wat ik reeds opmerkte, verklaar ik ook
thans niet op details te mogen ingaan: het zou voor den
lezer te abstract, en voor sommige anderen te concreet
worden. Dit laatste, omdat Freud de reeds genoemde
theorie dat de mensch zeer veel bij zichzelf verdringt, be-
gripelijkwijze wel met groote nadrukkelijkheid moet
betrekken op het sexuele leven. Immers, de ge-
slachtsdrift is den mensch ingeschapen van Godswege;
niet minder dan Gods eigen heilaplan heeft de aantrek-
king der geslachten onderling, en daarmee de rijping van
het sexuele leven in den mensch, noodig. Dienovereen-
komstig zoekt de school van Freud het verborgen en
openbare leven van mensch en maatschappij, van kerk en
kerkmensch, dikwijls terug te brengen tot, en te verklaren
uit: sexuele instincten en hun werking en dwang. Gods-
dienst is een veredelde sexuele drift: de liefde, de lust,
is den mensch ingeschapen, hij moet die echter veelszins
verdringen, of op anderen afleiden, ook op God; of ook
hij wil de liefdesverlangens en -voorstellingen tot hun
hoogste werkelijkheid opvoeren door ze over te dragen
op wat hij den omgang met zijn God noemt.

Daar zitten we al midden in de kwestie.
Om een voorbeeld van dicht bij huis te halen: de G.
Wisse heeft indertijd een boekje geschreven over „Sexu-
eële zonde en de zonde tegen den Heiligen Geest“. Thema
in dit geschrift is: er zijn menschen, die sexuele zonden
bedrijven: de prikkel wordt en blijft hun te machtig; ze
kunnen zich niet beheerschen; en straks komt de wroe-
ging, ze denken aan hun ijdele beloften, aan hun niet-
vervulde toezegging van beter leven en maken zich nu
bang, dat er voor hen geen vergeving meer is, dat hun
geval te rangschikken is onder het hoofd: lastering tegen
den H. Geest. Waarna dan de Wisse hen doet zien, dat

De heer P. A. Diels gaf er een artikel over, dat
in zijn „Op Paedagogische Verkenning“ mede werd
gehandeld.

Het stelsel van den heer Wirt wordt ook wel
genoemd het dubbele-schoolplan, ook wel het work-
study-play-plan. Hierin wordt ook het stelsel aardig
gekaracteriseerd: werk-studie-spiel-plan. In handen-
arbeid, leeren en spelen zoekt toch de Amerikaan-
sche school haar kracht. En nu meent de heer
Wirt, dat men dan van het gebouw, 't ging immers
om de vraag naar schoolruimte, een veel dank-
baarder gebruik kon maken.

Op de gewone school zitten alle kinderen tege-
lijk van 9 tot 12, van 1 tot 3 uur. Maar is dat
nu wel noodig? Zoodoende moet er wel voor ieden-
ren leerling een zitplaats gereserveerd worden.
Maar dat behoeft toch niet. Niemand denkt er
toch aan de spoorwegen en de trams zoo te orga-
niseeren, dat de geheele bevolking er altijd tegelijk
plaats in vindt. Als echte Amerikaansche zaken-
man kon hij nu bij de scholen geen plaatsen zien,
die ledig stonden. Alles wat niet gebruikt werd,
was voor dien tijd verloren. Terwijl de eene helft
van de kinderen in de gewone klasselokalen onder-
richt ontving, kon, vond hij, de andere helft op
de speelplaatsen, in de gymnastiekzalen, in de
„werk“-lokalen en in de aula (een groote zaal met
plaats voor een paar honderd kinderen) een plaats
vinden. Al de ruimte werd dan voortdurend benut
en een dubbele bevolking kon van de school ter-
zelfder tijd profiteren. Op een van de scholen,
naar dit stelsel ingericht, stappen b.v. 1200 kinderen
's morgens de school binnen; 600 gaan naar de
klasselokalen, 200 naar de aula, 200 naar de gym-
nastieklokalen en speelvelden en 200 naar de werk-
plaatsen. Na een uur wordt er gewisseld. Zoo
krijgt alles bij allen een heurt en nooit is er een
ledige ruimte.

Het minst begrijpen we misschien den dienst
van de aula. Deze is in het Gary-systeem een
belangrijk element in het schoolleven. De lessen
in de aula dragen het karakter van openbare bij-
eenkomsten. Daar hebben de bioscoopvoorstellingen
plaats; verder: gezamenlijk zingen, uitvoeringen van
vocale en instrumentale muziek, toneel-voorstel-
lingen, korte voordrachten over dierenbescherming,
behoefte, vaderlandsbiede, enz.

Handenarbeid wordt in dit systeem „shop work“
genoemd en men bedoelt daarmee arbeid in de
werkplaatsen van het volle leven. We vinden dus
naast den „gewonen“ handenarbeid: hout-, karton-
en kleiwerk, ook schoenmaken, drukken, smeden,
enz. Die werkplaatsen staan onder leiding van vak-
mensen. In een volledig ingerichte groote
Gary-school krijgen de leerlingen die verschillende
ambachten in tijdperken van plan 13 weken, zoo-
dat ze per jaar met drie vakken kennis maken.
De voorstanders van dit stelsel meenen, dat het
voor de kinderen van het grootste belang is, met
den gewonen vakarbeid kennis te maken. Ieder kan
dan ook eigen aanleg leeren kennen en smaakt
de vreugde, iets mee tot stand te brengen. Zoo
moeten ze b.v. leeren het schoolgebouw mede te
onderhouden, enz.

't Spreekt vanzelf, dat de tegenstanders al weer
ruimschoots de gelegenheid hebben aangegrepen,
om de bezwaren breed uit te meten. En ongetwijfeld
zijn die er. 't Valt niet te ontkennen, dat de kin-
deren een mate van vrijheid moeten genieten, die
hij allen niet goed geplaatst is. Zoo is b.v. strenge

wel de zonde erg is, en geen vergoelijking mag hebben,
maar dat de bepaalde zonde van de onvergeeflijke laste-
ring tegen den H. Geest heel iets anders is.

Goed.

Maar wat zou nu Freud, de meester der psycho-
analyse, tot die menschen zeggen?

Hij zou vooreerst van de Wisse en ons allemaal, gelijk
we tot nu toe ons openbaarden, hierin verschillen, dat hij
niet zegt: dring die leelijke gedachten uit de ziel weg,
máár: kom er maar rond uit voor uit; want als
het met geweld wordt onderdrukt, en ge kunt u niet ge-
heel uit spreken, dan blijft het toch zitten en het kwaad
wordt niet overwonnen, ... als het kwaad heeten moest
teminate. Juist aan den zenuwachtige moet men
alles zeggen: de verdringing van de gedachten moet
ophouden. Vervolgens zou hij tot den man, die zich met
het vraagstuk aftoet, niet zeggen: uw sexuele leven is
wat anders dan de crisis in uw geestelijk bestaan; maar,
juist omgekeerd zou hij hem tot de overtuiging willen
brengen, dat hij het nu eindelijk op dit punt teminate tot
het begin der wijsheid gebracht heeft: dat de geestelijke
crisis daar begint, waar het sexuele leven zijn rechten
neemt, al of niet, vrij of gebonden, onbedrukt of met ge-
weld ten onder gehouden.

En tenslotte: de Wisse en wij allemaal zouden tot zulke
menschen zeggen: wees nu getroost, want uw strijd en
uw berouw en uw vechten — al is het ook niet voldoende
— tegen de zonde, is al te weinig dat ge niet verloren
zijt en niet hebt gezondigd tegen den H. Geest; ga nu
maar getroost heen en ... zondig niet meer. Zondig niet
meer. Maar een Freudiaan, ook psycho-analyticus, Stel-
kel, onder ons ook welbekend, zegt: de kuisheid is in
zekeren zin de oorzaak van zenuwziekten; dus: de man, de vrouw, die zich zoo benaauwd maakt voor
de zonde tegen den H. Geest, die hij onvergeeflijk acht,
heeft niet zijn ellende daaraan te wijten, dat hij te veel
toegaf aan zijn sexuele begeerten; integendeel: hij is er
te benaauwd voor geweest, hij was veel te bang voor de
nare gevolgen. Met andere woorden: deze psycho-analy-

controle noodig. Komen allen in de aula? 't Is
wel gebleken, dat ook aan de andere zijde van den
Oceaan de spijelaars niet ontbreken. En bij een
doorgevoerd Garystelsel krijgen ze wel de gelegen-
heid. Tel maar even, of er 200 in de gymnastiek-
zalen en op de speelvelden zijn. Men kan het
onderwijs nog zoo interessant maken, men kan zoo-
veel mogelijk rekening houden met den aard en
den aanleg van de kinderen, er zullen altijd zijn,
die probeeren aan de kleim van het schoolsche
stelsel te ontkomen.

Er zal dan ook wel geen sprake van zijn, dat
men hier in ons land het Gary-stelsel zoo maar
voetstoots zal kunnen overnemen. Ook zal het geen
besparing van de kosten meebrengen. Immers de
inrichting van aula's en werkplaatsen verslindt het
voordeel van het dubbel aantal kinderen voor het-
zelfde gebouw.

Wel zal misschien hier en daar overwogen kun-
nen worden, of men niet een klas meer zal kunnen
bergen. Zooals ook in sommige kerken dubbele
diensten kunnen worden gehouden, wanneer men
hetzelfde gebouw op verschillende uren gebruikt,
zal men met verschuiving van uren in dat opzicht
voor de scholen in gevallen van nood ook wel
wat kunnen bereiken. En moet het gymnastiek-
lokaal leegstaan, of een ander lokaal, wanneer het
eerste gebruikt wordt? Het Gary-stelsel zou dat
niet gedoogen.

Het trof mij ook, dat de lokaliteiten te Gary ook
voor verschillende buitenschoolsche doeleinden
worden gebruikt: de school is daar het middelpunt
van het sociale leven. De speelvelden zijn zeven
dagen van de week toegankelijk; de lokalen worden
's avonds voor vergaderingen, lezingen, enz. ge-
bruikt. Zie, dat zijn dingen, daar weten we op
vele dorpen ook van mee te praten, met al de
voordeelen en schaduwzijden, daaraan verbonden.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

Het Heilsleger-Jubiläum.

Zondag 9 Mei heeft het Leger des Heils in
Nederland zijn veertigjarig bestaan herdacht. In
1887 vestigde het zich in ons vaderland. Al die
jaren heeft het zijn arbeid voortgezet, verschillend
gewaardeerd, in den beginne meest overladen met
spot en boon, later door steeds meerderen hoog
gewaardeerd.

Zaterdag 8 Mei heeft in Amsterdam het Leger
zijn grooten optocht gehouden ter plechtige viering
van zijn jubileum. In den stoet werd voorgesteld
al het werk, dat het in ons vaderland verricht.
De bladen hebben van dezen optocht een uitvoerige
beschrijving gegeven. In het Paleis voor Volksvlijt
heeft de plechtige viering van het jubileum plaats
gevonden. Hoe zeer het Leger in de waardeering
van velen deelen mag, is wel in die samenkomst
gebleken.

De Burgemeester van Amsterdam, de heer De
Vlugt, complimenteerde het Leger namens het Ge-
meentebestuur. Dr. de Visser sprak namens de Re-
geering. Ook Prins Hendrik was aanwezig en
sprak waardeerende woorden. Mevr. Célestine Oli-
phant-Schoch en Kolonel Govaarts werden benoemd
tot ridders in de Orde van Oranje-Nassau.

Uit dit alles blijkt overduidelijk de groote waar-
deering, die het Leger haden geniet. En, laat ik

tische dokter stuurt de Wisse, en ons allemaal, naar huis
met de parmantige boodschap, dat wij slechte zielzorgers
zijn. Wij preeken tot den patient, dat hij terecht
vreesde voor de lichamelijke zonde, maar de dokter
van dit slag zou tot hem zeggen: de vrees heeft
het u gedaan. De vrees is hier bij den dominee
de licht zijde in het duistere verhaal van het bedrukte
schaap der kuddes; ja, wie de troostredenen kent, die wij
doorgaans tot de menschen richten, die vreezen, de eene
onvergeeflijke zonde gedaan te hebben, die weet wel, dat
juist het vrees-element, de angst van den zondaar
voor de straf, de eenige stroohalm is, waaraan wij den
beangsten mensch willen opbeuren, want we zeggen: als
ge die zonde, die ge vreest, waarlijk hadt gedaan, dan
zoudt ge geen vrees meer hebben, maar roekeloos verder
voorthollen op het pad der zonde. Conclusie van ons is
dus: de vrees is de groote troostgrond. Maar de
psycho-analyticus zou zeggen: mis, dominee, de
vrees, de angst was juist de macht, die de ellende be-
stendigde, en den man weer onder water dompelde,
dagelijks weer. De conclusie van den dokter van daar-
even is op dit bepaalde punt (opzettelijk verzwijg ik in
deze artikelen zooveel mogelijk namen van schrijvers en
boeken):

Ditmaal zal ik ... als mijn geloofsbekentenis een
sexuele wet voorstellen, die de volgende 3 punten tot
grondslag heeft: 1. Bescherming van de vrijen wil. 2. Bescherming van de jeugd. 3. Bescherming van de gezondheid. Met wat verder tusschen
twee menschen gebeurt, behoort noch de staat, noch
de kerk zich te bemoeien.

Dit is maar een klein voorbeeld; maar ik koos het juist
om eens aan een concreet geval te doen zien, hoe de dok-
ter van psycho-analytische richting en de dominee van
hàast elke richting het met elkaar aan den stok krijgen.
En natuurlijk zijn er veel meer concrete punten, waarop
die twee elkaar in het vaarwater komen.

We komen er nog wel op terug

K. S.